

ták beraktározni. A horizont megfestése nagy gondot igényel, mert ez egybefoglalja a színpad teljes látókörét és szükség esetén, hogy a panoráma artisztikusabb legyen, két oldalt pótló toldalékokat kap. Transzparenszeket is szoktak alkalmazni a színpadokon, melyek elkészítési módja abban áll, hogy a vászon egyes részeit a díszlettervező utasítása alapján kivágják és helyébe siffönt toldanak, ezt anilin festékekkel befestik, feltéve, ha azon a helyen például ablaknak kell lennie, vagy esetleg tüzet kell rögtönözni, továbbá ha vízhullámzást akarnak bemutatni, stb. Előfordul az is, hogy a jelenés sötétedést, illetve alkonyodást kíván, ekkor a transzparens szintén kitűnően felel meg rendeltetésének. Az erdőívek kivágásához még az a processzus is járul, hogy hátul u. n. cérnahálókat varrnak rá (gaze), melyek az ágakat és leveleket takarják. Ha pedig »levegő«-díszletről van szó, akkor sűrítést alkalmaznak, borsótűll és organtin felvarrásával. Ilyen módon, midőn már elkészültek a díszletek, azoknak hátfalára felírják, hogy melyik oldalon kell azokat használni. A színpadnak három része van ugyanis, jobb, bal és középső oldala. A M. Kir. Operaházban a jobb oldalt V. O. jelzéssel jelzik, ez a városi oldal, L. O. jelzés pedig azt jelenti, hogy az illető díszletet a bal oldalra (ligeti oldal) helyezik el.

(Schwarzer Géza)

Díszletmester. (Lásd: Díszmester.)

Díszletpróba az, amelyen a rendező megállapodik a scenikussal a díszletekre nézve, ekkor a színeket, méreteket pontosan feljegyzik, a scenikus átveszi a megbízást s rendszeren egy-két nap múlva már be is mutatja kicsiben a megfestendő új díszlet modelljét, amely pontosan ugyanolyan, mint amilyen az igazi díszlet lesz, csak a méretei aprók, — bábszínház nagyságúak. Amikor már készen vannak a díszletek, a rendező scenáriumára szerint felállítják azokat és az észlelhető hibákon ott nyomban változtatást eszközölnek. A díszletpróbának gyakorlati haszna is van, amennyiben gyorsváltozásoknál a díszítő-munkások betanulják, hogy a gyors munkában mely oldalfal hova tartozik. (V. ö. Gyorsváltás.)

Díszletraktár. A színház azon helyisége, ahol a díszletfelszereléseket tartják. Ez lehet közvetlen a színpad mögötti épületrészben, vagy a város valamely meszebbes területén. A raktárban felhalmozott díszletekről a díszletmester leltárt vezet és annak alapján könnyen eligazodik, hogy valamely kérdéses díszlet hol van elhelyezve. Nagyobb színházaknak több díszletraktáruk van.

Díszlettervezés. A XX. század elejétől kezdve a díszlettervezés, azaz jobban mondva a színpadi kép megtervezése egy új irányt követ, melyben szorosabban kapcsolódik magához a darabhoz, hogy ezáltal az előadásnak jóval lényegesebb, művészi szempontból is jelentősebb alkotórésze legyen. Míg azelőtt a díszlet a színpadon egy a darabbal többé-kevésbé összefüggő, a realizmus látszatát eredménytelenül kereső képet nyújtott, mely merev volt és élettelen, a jelen színpadi kép feladata az előadandó művek egyes mozzanatainak, hangulatának a fokozott kiemelése, aláhúzása. A színpadi kép mai művészetének nem az a célja, hogy a néző maga előtt egy minuciózusan megfestett interieur vagy tájat lásson, lógó vászonházzakkal, gondosan kicsipkézett levelekkel a fákon, a perspektíva csalhatalan szabályaival megszerkesztett architektúrákat ráfestett árnyékokkal, (amelyek természetesen mind csak a nézőtér egy bizonyos pontjáról helyesek) mely képekről első pillanattól kezdve látjuk és tudjuk, hogy nem valóság, hanem annak sokszor művészietlen, de mindenáron a valóság hitét kelteni akaró utánzata. A mai színpadtól megköveteljük, hogy az első perctől kezdve adja a darab levegőjét, hangulatát, ha csak egy-két jól odavetett vonallal is é ebbe a hangulatba a nézőt is belevigye. De amint az előadandó mű hangulata is esetleg percről-percre változhat, úgy kell a képnek is vele változni egy-egy díszlet, azaz felvonás keretén belül, szóval a színpadi képnek élni kell a darabbal. (Itt persze nem a színpadi naplementéket vagy hajnaldásokat értem). Ezen célt fejlesztendő, a világítást és annak eszközeit formálták olyan tökélyre, hogy ez ma talán fontosabb alkotóeleme a színpadi képnek, mint maga a díszlet. A színpadi világítás se-